

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik: Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill. Narodnina: Za Americo \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Joe Jenih, President; John Petrich, Secretary; Frank Mladic, Treasurer.

Subscription Rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

NAJMLAJŠE JEDNOTE.

I.

Ne da se tajiti, da smo Slovenci zelo podjeten narod. Toda naša podjetnost se ne razširja na tisto polje, kjer bi bilo potreba; naša podjetnost je taka, da nam ne koristi, ampak škodi. Malo osebnosti, malo zamere, malo nevošljivosti in častiljivosti — pa se začne poskušati razdiranje najkoristnejših naprav.

Pa govorimo naravnost. Poglejmo naše najnovejše would-be Jednote. Kaj jih je rodilo? Potreba? Ne. Postavim: Kondatovo Zvezo je rodil Konda z namenom, da škodi S. N. P. J. in da si po možnosti pomaga gmotno sam in pa, da zopet malo zarona. Očete Johnstownsko Jednote tudi poznamo. Pravtako nam je znan Milwaukeeški provincijalizem, kateri gre tako daleč, da misli, da so Slovenci na Štajerskem in na Kranjskem dva naroda.

Ko so se začele te Jednote, se je vedelo popolnoma dobro, da z novimi člani, kateri niso še pri nobeni Jednoti ne boje nič. Ni torej preostajalo drugega, kakor iskati tiste, kateri so že pri Jednotah. In začelo se je prav posebno iskanje zlasti v S. N. P. J.

S kakim vspehom? Z nobenim. Teh par sto močeljnov je za vse — pa če bi jim Konda ustanovil tudi društvo proti zdravi pameti, so takoj zraven.

Deluje se že jedno leto: s posamezniki zlepa, kakor se sploh lovi kaline. V javnosti pa zgrda — s tem namreč, da se napada S. N. P. J. Mesto, da bi ljudem povedali resnice, slabosti in oslabeledosti lastnih Jednot, pa udrihajo po drugih po principu: drugam kaži, da zakriješ lastne slabosti.

Med Slovenci v Ameriki ni pa ni prostora za nove Jednote. Vsi ti poskusi bodo tako spodleteli, da bodo grdo. Naravno — mi se ne veselimo tega, nam je žal, a pomagati ne moremo, ker se ljudem ne da dopovedati. Jednote se kaj lahko ustanovi — ampak spraviti Jednoto na trdno, zanesljivo podlago, je pa nekaj drugega. In če se danes zapelja kakega nerazodnega reveža, da ne pomisli, ampak gre, kjer ga najbolj vabijo — kdo bode skrbel zanj pozneje? Pri Novi Jednotah se utegne mamiti tako dolgo, da bode že prestar — in potem, ko ne bode mogel nikamor več — bode prišlo na spoznanje.

Naj se nikdo ne moti in ne pravi: ja, če je ta pa ta Jednota tako napredovala, zakaj bi pa naša ne. Res je par Jednot, ktere so kaj lepo napredovale, kljub temu, da imajo še danes primeroma majhen asessment. A napredovale so zato, ker so se ustanovile v zelo ugodnem času. Pretečena leta so se ljudje še bolj izmenjavali kot se danes. Prihajali so novi — odhajali stari — bilo so en čas pri Jednotah, potem so jo pa pustili ko so odšli v stari kraj. Večinoma niso vzeli ničesar od Jednot, vplačali so pa vendar precej v blaginjo. In s temi člani so napravili večino sadanjih rezerv.

Če bi hotela kaka nova jednota shajati, bi morala pobirati neprijetno velik asessment. Tacega pa neče nikdo plačevati, kajti vsled konkurence imamo pri vseh slovenskih Jednotah tako nizke asessmente, da ne more nobena nova Jednota konkurirati. In prav zato bi morali tisti, kateri so tako navdušeni za ustanovitev novih Jednot, malo pomisliti, kaj bode čez par let in potem bi si desetkrat

premislili, predno bi začeli narod tako lahkomišelnostno razdvajati. Pri vsakem začetku je treba misliti na razvoj in konec, in to je baš tisto, kar ti ustanovniki prav nič ne pomislijo. Mi nismo nasprotni nobeni napredni podporni Jednoti: Mi se nismo prodali tudi Slovenski Narodni Podporni Jednoti — mi imamo svobodne roke na vse strani in bomo kot do zdaj brezobzirni, kadar se bode šlo na to, da se ozdravi kaj gnjilega med nami.

PETERBURŠKO ROMANJE.

Pod zgornjim naslovom piše "Rdeči prapor" od 8. junija tega leta, ko ilustruje komedijsko obnašanje enih slov "prvakov" na Kranjskem v zvezi z ruskimi kapitalisti sledeče:

Kakšni interesi združujejo slovenski narod z ruskim carizmom, z rusko avtokracijo, z ruskimi državniki, skratka z vladajočim zistemom na Ruskem? Največji Neslovčan ne bo mogel odkriti takih interesov.

Drugo je vprašanje: Ali je kaj vzajemnega med interesi ruskega in slovenskega naroda? Da sta oba naroda slovenska, je nekaj, toda malo. Politično nimamo nič skupnega. Državno smo ločeni in kakor ne more nihče misliti, da bi Avstrija anektirala Rusijo, je tudi nemogoča fantazija, da bi se zgodilo nasprotno. Geografsko so velike dežele med nami in neposrednega stika ne moremo imeti z Rusi. Naša jezika se razlikujeta tako, da se vsak s svojo govornico ne razumemo. Vsaj v doglednem času tudi ni misliti na to, da bi se slovensčina in rusčina močno zblížali ali pa celo zenačili. Lahko je, da Rusi kot Slovani bolj zanimajo nas kakor Nemci ali Angleži; ampak trditi ne moremo, da je tako. Vsekakor: Boj ruskega naroda za svobodo bi nas moral zanimati vsaj toliko kolikor enak boj kateregakoli drugega naroda. Samo v stremljenju po svobodi se more izražati slovensko-ruska vzajemnost.

A kdo sovraži rusko svobodo in jo zatira? Vsak politični začetnik ve, da se ruski narod ne bojuje zoper noben drugi narod, pač pa zoper carizem in birokratizem, zoper Stoljpinovo vladno, zoper ruske krvnike, zoper rusko policijo, zoper ruski militarizem. Kdor simpatizira z ruskim narodom, ne more biti prijatelj njegovih zatiralec in jih ne sme na noben način podpirati, ne materialno, ne moralno. Prijatelj ruskega naroda se ne sme pajdasiti s carskimi hlapeci in rablji. Kdor je prijatelj Stoljpinov, prijatelj ruskih motogcev, je sovražnik ruskega naroda.

Kaj so naši peterburški romarji, naši frazerski, napihnjeni Neoslovčani s svojim "velikim" Hribarjem na čelu? V Peterburgu se družijo s tistimi, ki imajo moč v svojih okrvavljenih krempljih, s tistimi, ki podpirajo avtokratični zistem, s tistimi, ki pošiljajo tisoče in tisoče ruskega naroda v Sibirijo, v katorgo, na vislice. Kaj so torej?

Odgovor je enostaven: Sovražniki ruskega naroda.

Nesramno je zlorabljanje slovenskega imena zoper — slovenske narode.

Hribar et consortes vedo, da se ne smeje v Peterburgu niti ganiti, ako ne pridejo kot prijatelji vladajočega zistema. Vsaj misliti se mora, da imajo toliko soli v glavi, da lahko razumejo, kaj počenajajo. Če ne, je stvar seveda žalostna. Ka' dar gredo v Peterburg na kongres, morajo tako ravnati, kakor je ruski vladi prav. Moralno jo morajo torej podpirati. Vsaka podpora ruskega zistema je samoposebi oškodovanje njegovih nasprotnikov, v našem slučaju onih, ki se na Ruskem bojujejo za svobodo. Naši Vseslovani romajo torej v Peterburg na škodo ruskemu narodu, trpinčenemu od njihovih "prijateljev" in pokroviteljev tako, kakor še ni bil skoraj noben narod trpinčen od tujih sovražnikov. In to delajo v imenu slovanstva! Tako hočejo slovanstvo izigrati v prid morilecem ruskega in poljskega, torej slovenskih narodov!

Ob vsem tem pa hoče to pusto-lovstvo veljati še za demokratično. Kaj ima slovenska banka, ki je snujejo in ki ne more biti nič drugega kakor kapitalistični zavod, na Ruskem spričo vladajočega zistema še povrh reakcinaren zavod, opraviti z demokratičnim slovanstvom ali s slovenskim demokracizmom? Nič drugega, kakor

da hoče par slovanskih pijavk izkoristiti slovansko ljudstvo. Narodnost ima s to rečjo toliko opravka, kolikor Kristus z Judežem. In rabiti narodnost kot pretevo za taka podjetja, je hinavska zloraba, ki je značilna za sve to nacionalistično prvenstvo.

Gospodje se lahko potikajo po svetu, kjer se hočejo in lahko snujejo tudi kitajske ali pa malajske banke. Kdor ima priliko za kšeft, ga dela, to je stara stvar. Ampak narodnost in slovanstvo naj puste pri miru, zakaj vsa ta komedija ni patriotizem, temveč navadno politično in gospodarsko manihejstvo.

PORTRET.

(Obrazec iz živalskega življenja.) Da sem slikar, naslikal bi Vam lepo sliko, namreč — Volka z violino! Ker pa nisem, skušal Vam bom le z okornimi besedami predočiti to, kar bi Vam naslikal slikar z živimi barvami.

Volk sedi na stolu pred svojim brlogom. V tacah drži gosli. Obraz mu je nabran in najprijaznejše gube in priliznjeno se smehlja proti ovci, kozlu in psu, ki stojé okrog njega. Iz očij mu sije lokavost in med neprestanim smehljanjem se mu cedé iz gobca strupene sline in vidijo se v žrelu ostri zobjé. — Česar pa ovca, kozel in pes ne zapažijo, kakor ne opazijo tudi kupa oglodanih kostij, ki leže tam na strani. Volk svira na gosli. Očividno morajo biti to divne melodije, ker poslušajo ovca, kozel in pes vsi zamaknjeni, pozabivši vse okrog sebe in ne meneč se za nevarnost, ki jim preti. V svoji zamaknjenosti ne vidijo ne lokavega pogleda in ne ostrih zob v gnusnem gobcu, iz katerega se cedé strupene sline. Zaupno in oduševljeno zró na volka, kot na kakega svetega apostola, ki jim prinaša evangelij iz Rajske doline. Reveži ne spoznajo, da je prekanjenji volk uporabil proti njim zvijačo, — bedaki ne vedó, da si jih je zvijak izbral za žrtev svoji nikdar usahljivi požrešnosti, — kratkovidneži ne vidijo, da mu gosli, lepe pesmi in smehljaj na obrazu služijo le v namen, da jih prestepi, omami, in neskrbne potem tem ložje zadavi, — kakor je zadavil in požrl na ta način že mnogo drugih pred njimi, o čemur glasno spričuje gup oglodanih kostij tam na strani.

Vidite, — tak prekanjenji požeruh in požrešni preklanjenec je Dr. beračologije Konda, ki sam o sebi trdi, da je najpoštenejši in najpravičnejši človek pod milim solnce, ki ni še nikdar nikogar osleparil (!!!), in kateremu so vsi drugi sami tatovi, goljufi in podležji brez značaja! List "Glas Svobode" so mu gosli, na katere brenka svojim lahkovernim ovčicam kratkega spomina — med bljuvanjem strupenih slin niskotnega sumničenja — divne melodije o svoji poštenosti, svoji pravičnosti, svoji svobodomiselnosti in o svojem socializmu. No, o zadnjem bo sedaj seveda moral utihniti. Djalo se je njegov socializem na vago, in našlo se je, da je — prelehak, — da se prodaja kakor prostitutka na cesti!! Ravnotako bo sčasoma pretehtana tudi njegova pesmica o svobodomiselnosti, pravičnosti in poštenosti. Vse pride polagoma na vrsto. Kajti "božja previdnost" melje sicer počasi, a sigurno! ... Škoda bi bilo ovac, kozlov in psov, ki so vendar za neko rabo, da bi jih volk s vojimi gosli in sirenskimi napevi tako prijazno mamil in davil.

Ivan Kaker.

BUSINESS.

Mesar ti da funt mesa, ne zato, da bi potolažil tvoj prazni želodec, marveč zato, da mu odšteješ toliko in toliko centov. Njega i mar kakšno meso prodaja, jeli zdravo ali ne, dali odjemalca, ki ga kupi, pokrepča ali mu vseje kal bolezní — samo da on dobi za svoj funt, kolikor računa. Kakor mesar, tako pek, grocerist, gostilničar — skratka: vsak trgovec. In kakor trgovec z živili, obleko in vsakdanjimi potrebščinami, tako tudi trgovec z umetninami, zdravjem, "dušami", kulturo, akoni in tako dalje po vrsti.

Kakor je v malem, tako v velikem: enako med nami kakor drugod. Nikjer in nihče ne vidi pri sočloveku potrebe in pomankanja; vsakdo in povsod gleda

le na to, da bi z imetjem, blagom in zmožnostmi, s kterimi razpolaga, izkoristil sočloveka.

To je business ali kšeft. Sistem je tak — in business ravno tak. Sedajni voditelji vladajoče manjšine pa pravijo, da kdor oporeka sistemu, je — bedak.

Business ne pozna idejlov, načel; ne zmeni se tudi za narodnost in vero. Slovence skube Slovenca, žid žida, katoličan katoličana. Nikomu pa še niti na misel ne pride, da bi se jezil, kajti — business je business.

Ker pa business koraka z duhom časa — zlasti v Ameriki, kjer je veliki "biznis" doma in kjer ima reklama svoj osrednji brlog, — ne služi več ljudem kot sredstvo za business samo meso, kruh, sukinja, medicina ali kos zemlje. Izkoriščajo tudi duševno polje. Ljudje izdajajo časopise, tiskajo knjige in knjižure, ne zato, da bi izobražili in blažili topoglavno maso, temveč radi tega, da si polnijo žepo in delajo komfortno življenje. Ker je pa business tak — časopisi in knjige tudi ne sejejo niti trohice pametne izobrazbe, ampak pritiskajo maso tam kjer je; da še celo posurovijo jo.

Ameriški Slovenci tudi silimo za tukajšnjimi trgovci s čitvom. Zakaj ne? smo fantje od fare, pa ne smemo zaostajat. Imamo celo vrsto časopisov — na žalost dve tretjini preveč. Z jedno samo izjemo — "Proletarec" — se vsi ti listi pretakajo na polju businessa, da je veselje. Ustanovili so se pač tako kakor se odpre mesnica: če bo šlo, bo, če ne — pa ne, samo da bo kaj dobička. Nekdo bi rad lahko delo, drugi business, tretja skupina dividendo — hajd, in časopis zagleda beli dan. Kaj naj list piše in kaj je treba našemu delavskemu narodu v tujini, tega ne vpraša nihče. Mr. Sakser bi nikoli ne imel dnevnika, da ni rabil reklame — velike reklame — za svoj šifkartski business. In neki list v Michiganu bi še danes ne reševal "važnega" vprašanja o muhah in "šurkih", da ni nekdo pred več leti pozelel "lahke" službe — urednika. (Dalje prih.)

Dopisi.

Pocahontas, Ill.

Dragi mi sodrug in urednik Proletarca: Dovolite tudi meni nekaj vrstice za vaš list. Jaz sem se preselil iz Paname, Ill., v ta kraj. Ali sem prišel na bolje ali ne, tega še ne vem, ker še nisem začel delati. Rojaki mi pripovedujejo sicer, da se ne dela preslaba a vendar ni tako, kot bi moralo biti. Drug družega se tolažimo, da bode vendar prišel enkrat tisti čas, ko bode delal vsak, kdor bode hotel. Kaj hočemo, dokler ni res kaj boljšega, nam delavcem ne preostaja drugega, kakor tolažiti se, da bode bolje.

Res ne vem, kako bode z nami premogarji. Nas je vedno več, premoaga pa se ne porabi v tem razmerju, kot naraščamo mi delaveci. To je, kar provzroči nam slabe čase.

Illinois bureau of labor poroča nekatere statistične številke glede pridobitve premoaga, delavcev, strojev in drugega, kar je zvezano s to obrtnijo. Tako je bilo leta 1907 za 85 rogov manj; kot jih je bilo v letu 1906. Premoga se je pa pridelalo veliko več, in sicer od 38,317.581 do 47,198.621 ton. V preteklem letu zopet 91,481.040, kar je okroglo za 247% več premoaga, kot so ga nakopali v letu 1906. Delavec se je pomnožilo za 1.7%. Število strojev se je pomnožilo od 962 na 1105, kar znese približno 15%. Stroji se je izkopal večino premoaga, namreč 51.5%. Smodnika se je porabilo v zadnem letu 1,261.910, kar znači da je narastel za 243.537 sodčkov, težkih po 25 funtov. Kapitalisti so vzprejeli za povijanje strojev in znižanje delavcev — v primeri namreč — \$2,208.343.

Torej dragi sodrug po Zedinjenih državah, zdaj lahko sami preračunate, kako se godi nam premogorjem v državi Illinois in koliko smo dali več tistim, kterim služimo. — Vsak človek mora živeti, dokler živi. Kadar nima najpotrebnejšega, si ga poišče. Večkrat čitamo od tatvin ali pobojev, mi sodimo to, ne vemo pa, kake okoliščine so bile, ktere so pripeljale do teh žalostnih korakov.

Naša prva dolžnost je, da postanemo državljani te države, v kteri živimo. Na ta način smemo dati

svoje prepričanje o volitvah. Vem, da nas ni dovolj, in da nas še dolgo ne bode. Ampak enkrat pa le pride čas, ko bode tudi delavec živel, kot se spodobi živeti ljudem. Nadalje moramo skrbeti, da se med nami razširi res pravo socialistično časopisje — kajti le v socializmu je naša rešitev. Le delujmo vztrajno, delujmo vsak po svoje z vsemi močmi. Borimo se — če tudi ne bomo mi uživali sadov teh bojev, toda borimo se kljub temu za naše potomce, da ne bodo tako brezpravni, kot smo mi danes v deželi, ktera slovi za najbogatejšo na svetu.

Pozdrav vsem sodrugom po Ameriki.

Luka Hunter.

Seattle, Wash., 20. junija.

Naš grant sodrug William D. Haywood, ki tourira po državi Washington in drži shode po vseh mestih Pacific Coast za dovoljenje od soc. stranke, je bil 16. dne t. m. dvakrat zaporedoma aretiran. Prvič bil je aretiran v Ellensburg, Wash., predpoldne, drugič pa v North Yakima, Wash., proti večeru istega dne. Vzrok, da je bil aretiran, je, ker puši tobak.

Tobak je baje zrezan zato, da ga pušimo; tako si menda pušileci tobaka mislijo; sodrug Haywood se pa baje ni navadil tobaka pušiti iz "fajfe", kar bi mu bilo 16. t. m. bolj prav hodilo, tem več ga le zavije v navlašče zato narejen papir, iz katerega se tudi duhan lahko prav komodno puši.

V državi Washington imamo sedaj namreč zakon, ki prevede "stati za svačlico in jo pušiti" — pripripi ljudi — smejo pušiti tobak le iz lule, vsi drugi "olikani ljudje", ki se ne imenujejo delavci, pa smejo pušiti le smodke. To je zaradi sanitarnosti. Haywood je bil na obeh sodiščih kazni oproščen. V Ellensburg je moral položiti \$15 varščine, da pride sigurno k obravnavi. V North Yakima pa je dal poroštvo zanj ododnega lista "Yakima Herald" urednik H. Andrews.

Haywood je bil prvi aretiran v Ellensburg radi pušenja svačlice, v North Yakima pa tretjič. Prvi aretiranec v Yakima bil je kaznovan z globo \$10; sodnik je izjavil, da bode s tem ostrasil druge pušilce svačlice.

Amerikansko svobodo so menda že zdavnaj poslali v Saharo.

6. dne t. m. bil je W. D. Haywood v Seattle; imel je ta dan magnifični shod; nad tisoč delavci ga je pozdravilo na shodu. Haywood je rekel, da se bode čez par mesec v lastnil tu v Seattle.

V Washington državi zakonodajci so izdali nadalje zakon, kateri zahteva, da mora vsaki aplikant, ki se hoče poročiti imeti od zdravnika potrdilo, "da mu nič ne "fali". Ne vem če je blaznost izvzeta ali ne; če ni, tedaj se oni tepeji, ki so glasovali za ta zakon ne bodo nikoli poročili, ako kateri izmed njih še nima tiste "boljše polovice".

Iz North Yakima se nadalje poroča tudi ta-le zanimiva novica.

Sredi tega meseca prišla sta dva delaveca k nekemu ondodnemu konservativnemu farmerju prošit ga za prenočišče. Farmer jima je dal prenočišče, večerjo in zajutrek s pogojem, da mu drugi dan kaj podelata zato. Drugi dan po zajutru dal jima je farmer kopati neki "ditch", katero delo sta delala ¼ dne, potem pa nehala meneč, da to zadostuje, kar mu dolgujeta za prenočišče. Farmer pa stem ni bil zadovoljen, češ, da morata delati ¾ dne, ako pa hočeta tudi obed opoldne, tedaj pa morata delat cel dan. Vsaki obed 25c. in prenočišče 25c. je izjavil odločno konservativni farmer; to znese \$1, kolikor mi plačujemo delavcem na dan. Ker sta delaveca temu ugovarjala in hotela oditi, stekel je farmer v hišo po dvocevko, ter ju več čas čuval pri delu z nabito puško do večera.

Poročilo pravi, da je isti farmer eden izmed 14 milijonov katolikov v severni Ameriki. Izjavil je tudi, da "trampi" spadajo v kup slame, kjer prašiči leže. Lep član lepe katoliške organizacije.

Ivan Šolar.

NAZANILLO.

H. S. Stoddard, od Unted States Circuit Courta, soba 600 na gl. pošti, naznanja, da je urad za dobavo državljanjskih papirjev odprt vsak dan od 9 ure zjutraj, do 5 ure popoldne. Ob sobotah pa od 9 ure zjutraj do 12 opoldne.

Slovensko-angliška slovar, slov. ang. tolmač in angl. slov. za samo \$1. — pri V. J. Kuba 9 Albany St., New York, N. Y.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D. Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Izdavnška preiskava brezplačno štati je le z davila, 647 in 649 Blue Ave., Chicago. Za dne urc: Od 11 popol. Od 7 do 9 zvečer. Iaven živeli bolniki naj pišelo slovensko.

Domača oštarija.

Podpisani naznanjam, da to turno domače vino in dobro. Na razpolago imam tudi proe.

DVORANO

za veselice, za svatbe in seje. Za obilen obisk se priporoča.

FRANC ČEH, 568 So. Centre Ave.

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, kjer je največ zabave. Ali se da je največ zabave v GOSTILN.

John Košiček

590 So. Centre Ave., Chicago.

MODNO OBUČO

za moške, ženske in otroke dobil po najnižjih cenah pri

Kapper's

Največja trgovina z obubo na strani,

cor. West 18th & Wood St., Chicago, Ill.

Aka hočeš dobro naravno vino oglaši se pri

JOS. BERNARD

620 Blue Island Avenue

Telefon Canal 842.

Pri njemu dobiš najboljša kalita aka in importirana vina.

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na

pri H. SCHWARTZ,

16-18 N. Halsted St., Chicago

Velika zaloga klobukov, čepic, vljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, darilo.

POZOR!

Podpisani naznanjam kom v Chicagi in okolici, sem odprl novi saloon 825 Blue Island Ave. To dobro pivo, vino in dobro sko. Se pripo

John Mladic

825 Blue Island Av. Chicago

I. STRAUER

336 W. 18th St., Chicago

Ima večje zalogo ur, vrtilj, nov in drugih dragotin. Izvribo vsakovrtna popravila v tej stali zelo nizki ceni.

Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekm, bandera itd.

za slovenska društva najbolje pro

Emil Bachma

580 So. Centre Ave., Chicago

Leopold Saltic

ODVETNIK

v kazenskih in civilnih zadev

Auto Phone 6065.

Office Phone Main 3985

Residence Phone Irving

URAD: 27 METROPOLITAN

Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice

Stanovanje: 1217 Sheridan East

HALO! HALO!

Kam pa? — Na sveže pivo in dobrega vina k

Frank Mladicu

611 S. Center Ave.

tam se bomo imeli po domače. To je pogovor s ceste, ki prila jem saloonu.

Frank Mladic

611 S. Center Ave., Chicago

POGLAVJE O ŽENI!

...prijem pridem z dela domov. ...sem kot volk in komaj čaka da podprem svoja preperela. ...Toda danes se mi žena tako ...nasmehlja, tako odkrito ...kakor se prav malokdaj do ...delavskih družin, ki jih ...življenje.

"Poiskaj," pravi, "to moraš ...to je pa res, kar piše tukaj ...časopis!"

"Vzemem jo prav vljudno, da ...sede menda vendar ni saj bom ...bral. Toda žena ni mogla ...nogo je pričela kar sama ...stavkoma čitati, jaz sem pa mo ...obedovati in pohlevno poslušat.

Vprašal sem jo tudi, zakaj ne ...vsoga članka. "Glej, predlog ..." pravi, "izbiram samo tiste od ...ki se tičejo posebno tebe."

"Ah tako!" si mislim.

Čitala je pa naslednje odstavke: "Ne maramo trditi, da je izgo ...na ženo vedno resničen, dosti ...je seveda le izgovor. Dobé se ...tudi žene, ki mislijo, da stori ...zločin, če pripada organizaciji ...opravlja tam svoje dolžnosti. ...Toda vprašajmo, kdo je kriv, da ...na ženo le malo ali pa nič o orga ...nizaciji in o delavskem boju splo ...vevimo kar naravnost: večinoma ...krivce mož, ker žene ne pouč ...organizaciji in nje namenih. Mož ...domislja, da je prevzišen, in ne ...sara govoriti z ženo o takih stva ...In če ga kdaj vpraša, kaj je ...delal zopet v organizaciji, jo krat ...malo zavrne: "Molči ne, molči, ...namoda, ti tega ne razumeš." Že ...ni spričo teh modrih besedi po ...sala nič modrejša, pač pa bo so ...sila organizacije še bolj. Seve ...sa nekaterih žena ne da poučiti, ...sem gotovo pa je, da je večina ...sara sovražna organizaciji pač le ...zaraditega, ker jih možje ne pouče ...saj, in ker marsikakšno neum ...st, ki jo napravijo, popivanje in ...je kaj, zvrčajo na organizacijo, ...da so imeli v njej opravka."

Ali razumeš? Ti tudi meni nikoli ...sesar nepoveš: če te ni domov ...noč, se pa tako izgovarjaš. Pa ...je nekaj, če te kaj vprašam, kar ...rjuješ nad namo; glej to ni prav! ...kako naj potem razumem tvoje ...vanje? Kako naj razumem va ...organizacije in demokracije? ...toda poslušaj se naprej:

"Več mož nego utegnemo misli ...se izgovarja, če ne pridejo pra ...časno domov, na organizacijo, ...ga vpraša žena, kje je bil tako ...delo, pa pravi: seja, shod je tra ...deli doslej. Res, čudo bi bilo, če ...žena bi brala levite le možu nego ...je spravila tudi nad organizacijo! ...če mož zapravi mnogo denarja, je ...pet kriva organizacija. I seveda ...potem jezi nepoučena žena na ...organizacijo in odvrča moža od ...kaje. Mož pa ima tako tudi prav ...ni izgovor, češ, da žena tega ne ...sara, in pod to pretvezo opravlja ...sara malomarno svojo dolžnost ...delavcev. Prav to velja za mar ...katerega mladega delavca, ki ga ...enakih razlogov odvrčajo od ...organizacije nerazumni očetje in ...nepoučene matere."

No saj veš; večkrat sem te že ...kaj vprašala, pa mi daješ tako ...kratke odgovore ali pa še kar ...molčiš. Kratkotamo, od tebe se ne ...lahko izvedeti nič. Ne branim ti orga ...nizacije. Pa povej mi le, kod ho ...si."

Rekel nisem nič, ali hotel sem ...kaj povedati, toda kaj?

Poslušaj, kaj piše tukaj dalje, ...pravi žena:

"Organizacija izobrazuje svoje ...člane, stremi za tem, da izboljša ...življenske pogoje svojim tovari ...šem. Delavski boj sploh hoče pri ...siliti delavcu pravice, ga osvobo ...diti gospodarske odvisnosti. Možu ...dolžnost je, da ženi razloži vse to; ...ne sme pa organizacije in delav ...skega boja zlorabljati kot izgovor, ...ga premaga tuptam kakršna ...koli straš. Po seji ali shodu pojdi ...delavce domov, ne pa drugam, po ...sani ženi, staršem organizacije in ...delavski boj. Če gre, pošlji ženo ...ali starše na shod ali jih vzemi s ...sboj. Če mož le hoče, pa gre tu ...patam. Ako bo mož ravnal tako, ...potem marsikatera žena ne bo več ...nasprotnica, nego pripadnica orga ...nizacije, sobojvenca v delav ...skem boju."

"Pač ni enako, kako sodi žena o ...organizaciji. Marsikatera stavka ...že bila izgubljena, ker žene do ...niso dale mira svojim možem. ...Marsikateri mož ima neprijetno ...podovinsko življenje, ker ne zna ...tvoje družice prav poučiti o orga ...nizaciji. Če pa reče ženi 'prismo ...', seve, ni nič opravil. Mož si ...mora pridobiti najprej zaupanje ...tvoje žene, zaraditega ji ne sme

lagati, ne je žaliti, zakaj laž pride na svetlo in žena ne zaupa svojo možu nič več. Zaradi organizacije vendar nikomur ni treba zamerjati družine; par ur, ki jih mož žrtvuje za organizacijo; ne bi razburjale žene. Ovdaditi se pa seveda treba lagati svoji ženi, da mora kdo noč in dan delati za organizacijo. In če je ponesrečen, popival vso noč, naj bo tudi toliko pogumen, pa naj to prizna; nikakor pa naj ne podtika tega organizaciji."

"Žena opravlja vzgojo otrok. Vedno kričimo, da je naša mladina naša bodočnost. Vsak razumen mož želi in mora želiti, da se vzgoje naši potomci v duhu delavskega boja. Kajne, zaraditega tudi žena, ki je vzgojiteljica otrok, ne sme biti prepojena s sovraštvom do organizacije, ker se to sicer prenese na otroke. In že samo zaradi tega je nujno potrebno, da je žena z nami in ne proti nam."

Ali si slišal; po tem bi se morali ravnati možje, jeli da! Preberi to potem še sam! Ne vem, kako je to, zmeraj tičeš v papirju, kaj takega pa ne vidiš! To, to beri!

"Bom še pregledal," sem rekel, sicer nisem spravil več besedice iz ust.

Po obedu sem šel na svoj stol v kot in se zamislil. Naravnost v zadrego me je spravila žena s to svojo pridigo, ki mi je bila nekaj čisto novega, zakaj doslej sem vedno mislil, da žene nimajo smisla za take stvari. Priznati sem si moral: "Janez, tudi ti si sam kriv, da tvoja žena ne pozna krivice, ki se gode delavstvu, da ne pozna vrednosti organizacije, da ne ve mnogo ne o enem, ne o drugem; zakaj doslej ji nisi znal, pa tudi ji ne hotel pojasniti njenih vprašanj, ki so se tikala socialnega boja, ki si sam zanj tako vnet. Kriv si! Tepec si! Poglej, žena ti je morala povedati, kaj treba, če hočeš razvoja delavskemu socialnemu delu in ti, ki se šteješ za tako pametnega, tega nisi vedel!" Velik krivec si, ker smatraš ženo za manjvredno; še okoli se hvališ, da mora žena parirati, če ne dobi batine. Ti si pravzaprav lopov: žena je tvoja enakovredna družica, ne pa tvoja sužnja, ki naj ustreza le tvoji pohotnosti in tvojim muham! Tako, tako je! Ako ne veš vzgojevalnih predpisov, pa pojasnjaj poskusoma, polagoma, pa bo šlo."

Oprostite mi, natančno ne morem navesti vsega, kar sva se z ženo sicer docela prijazno razgovarjala o tem vprašanju, ker bi se osmešil pred vami. Sklepite iz tehle vrstice tukaj zgoraj kakor hočete. Razočaran sem bil sam najbolj in da bi to vam sedaj pripovedoval! Ne!

Prebudil sem se iz sna in uvidel resnico. Toda — star sem že, star! Ne vem, kako bo šlo z mojim poboljšanjem. A poizkusil bom in bom poročal o uspehu.

Ne zamerite mi torej!

L. J.

Kaj bi si mislili o vladarju, ki bi brez vsakega vzroka, brez vsake obravnave, tebičemeninč obsodil nekaj tisoč ljudi na smrt? Kaj bi si vendar mislili o takem vladarju, vi kleče plazni, pasje ponižni ljudje? Morda bi vam nšlo: Krivičnik je in ni vreden, da živi! Vidite, tak vladar je gospod kapitalizem, vladar Amerike. Tisočem, stotisočem delavcev oduzame delo, ne da bi kaj zakrivil, in jih na tanačin z njih družinami vred obsodi na stradanje in počasno smrt! Ljudje! Ljudje z možgami in razumom, ali res nič ne mislite?

Družabni sistem, ki hrani delavčelnim možem do dela, a mesto njih potiska v fabrike žene in deca — tak sistem je KRIVIČEN, ROPARSK in PROTIČLOVEŠK! Proč ž njim!

Družabni sistem je tak, da je ena tretjina vseh ljudi v večni brezposelnosti in bedi, druga tretjina v vednem živinskem delu, ostala tretjina pa v vedni lenobi požre sproti, kar druga tretjina izdelava in pridelava. "In bog je blagoslovil človeštvo!"...

— Direktorij Jugosl. del. tisk. družbe" ima svojo sejo dne 2. julija ob 8 uri zvečer v navadnih prostorih.

Delavci — tovariši! Zavedajte se, da je edino "Proletarec" tisti list, kterega pišejo in vodijo delavci ZA DELAVCE! Pridobite mu torej novih naročnikov, da bo čimprej zečel izhajati na 8 straneh. Na delo torej!

— Vsi dopisniki in drugi, ki imajo opraviti kaj z uredništvom naj naslavlajo vedno le na uredništvo "Proletarca" in ne na osebe, ker se čisto na ta način pripeti lahko pomota v eni ali drugi stvari.

Ste že obnovili naročnino "Proletarca"? — Če jo še niste, storite to takoj, da se vam ne ustavi lista.

Naši zastopniki.

La Salle, Ill.: John Puček.
Conemaugh, Pa.: Frank Podboj.
Rock Springs, Wyo.: Louis Pirc.
St. Louis, Mo.: Vincent Cainkar.
Johnstown, Pa.: Math. Gabrenja.
Colorado City, Colo.: Drag. Pogorelec.
Chicago, Ill.: Mike Kulovec.
MATH. VERTAIČIĆ, Box 107, Rockland, Mich. za Rockland in okolico.
Jakob Dolenc, Box 3, Willock, Pa.
John Mesojedec, Box 337 Davis, W. Va.
Kdor želi biti zastopnik lista od naših sodrugov naj nam to naznači, da mu pošljemo pobotne knjižice.

Listu v podporo.

Josip Juvan, West Newton, Pa. 50c. —
John Marolt, Cleveland, O. 25c.
John Snoj, Ft. Scot, Kans.: \$1;
Jos. Drabun, Camas, Wash.: 25c.;
Primož Kogoj, 20c.; Jos. Zalokar, 25c.; And. Noč, 10c.
Vsem iskrena zahvala!

Počitnice.

Čas prihaja, ko bodo vsi, katerim je mogoče, zapustiti mesto, da prebijajo del svojih počitnic na kmetih; pa tudi ljudje po deželi nestrpnno pričakujejo krasnega, poživljajočega poletja. Eno stvar je pa treba pomniti, da telo poleti ne more prebavljati toliko težke hrane kakor pozimni in da pitje ledeno-mrzlih pijač pogublja pre-

bavila. Imej vedno pri roki Tri-nerjevo ameriško zdravilno grenko vino in uživaj ga bržko zapaziš najmanjšo nerednost. To zdravilo daje moč vsakemu organu prebavnega ustroja in ga vzpodbuja k naravnemu delovanju. Zatorej je koristno pri vseh boleznih želodca, črev in krvi. V lekarnah. Jos. Triner, 616—622 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Sodrugil! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo"!

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače in se pripravljajo rojakom za obilen obisk. Potreba točna in solidna.

G. Vnkaun
559 W. 18 St. Chicago.
Popravlja dežnike in pipe po primernih cenah.

POZOR!

Kadar se brijete stopite vedno v brivnico I. razreda, to je pri

Louis Polka,
461 W. 18th St., Thalia Hall Bldg. CHICAGO, ILL.

Podpisana se priporočava Slovincem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago do bro gostilno in dvorane.

Šajnek & Hans
587 S. Center Av Chicago, Ill.

KUPUJTE PRI Albert Lurie Co.,
567-69-71-73 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z mešanim blagom.
Zmerne cene vsak dan.

M. A. Weisskopf, M. D.
Ikušen zdravnik.
Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.
885 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

POZOR! Mogoče kdo misli, da v Chicagi ni dobiti takega mesa kot v stari domovini. Ampak to je zmotna!

Pri meni se dobi domače klobase, domače suho meso, žive kokoši čiste kokoši in meso vse vrste. Cene najnižje, blago najbolje.

MIHAEL LACKOVIĆ, 376 W. 18th St., Chicago.

Slovincem in Hrvatom!
namanjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po najnovšem kroju. Unijako delo; trpečno in ljeno. V zalogi imamo tudi razne druge potrebšćine, k epa. daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izloško. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & Co.
UNION CLOTHIERS—TAILORS
598 600 BLUE ISLAND AVE

Junij - mesec nevest.
Njih dom ni popoln samo s pohištvom, one morajo imeti tudi dobre slike.

Wilke

izkušeni fotografist je poznat za dobre ženitbene slike.

391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Slovinci Pozor!

Ako potrebujete obleke, klobake, srajce, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za delavnika in praznik, tedaj se oglasite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.

Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po najnovjši modi in nizki ceni.

JURAJ MAMEK, 581 Center Avenue, blizu 18. ul., Chicago

ZEMANOVO "GRENKO VINO",
je najboljšje zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti boleznim želodca, črev in ledvic, čisti kri in jetra. NEPRESEGLJIV LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOJKE.
Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč.

ZEMANOVA "TATRA",
želodečni grenčec. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatranskega gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo želodčeve in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma. Dobiti v vseh slovanskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu teh najboljših zdravil.
Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina.

B. ZEMAN, 777 Alport Street, Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh
brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)

Odravim vsacega, kdo trpi na Varicocele, Strieturi. Dalje odravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodenico in boleznit tličoših se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike avote zdravnikom no da bi bili odravljani in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucetov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim uspešno.

Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati — le za uspešno. Odravim pozitivno želodečne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, zgrba kreposti, napor, zastrupenje in zgrba vode. Pljuča, naduho, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim v mojo najnovjšo metodo. ... Zenske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor: prišče, ture, garje, oteklina. — Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastoj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)
Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.

DR. F. J. PATERA
Ordinuje: na severozap. voglu Ashland in Milwaukee Ave.
od 12. do 3. ure popold., od 7. do 8. ure zvečer pa ob torkih in petkih.
Telefon Haymarket 50.

82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

Vabilo na veselico,
ktero priredi
društvo Bratstvo št. 6, S. N. P. J.
dne 5. julija v dvorani g. L. Kaučiča.

Zakar se najtoplje priporočimo vsim so-bratom kakor tudi sosednim društvom da nas posetijo v obilnem številu. Za izvrstno zabavo bo skrbel odbor.

Začetek točno ob 2 uri popoldan.

A. P., tajnik.

POZOR!

SLOVENSKA SOCIJALISTIČNA ORGANIZACIJA
v Chicagu,
priredi prvo nedeljo v avgustu svoj
Izlet in basket Piknik
v Riverside.

Na čepu bo dobro pivo, na ražnji se bodo pekli pa purani. Tudi godbe ne bo manjkalo.

Pristop k udeležbi samo \$1.00. Pečenka in pijača prosto.

Odbor.

Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitajte in širite "Proletarca"! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo".

JUNGLE

Angleški pisatelj Upton Sinclair Z avtorjevim dovoljenjem prevaja Ivan Kaker.

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.) (Nadaljevanje)

"Jaz — da, — to se pravi — skoro bi verjel," se lovi Jurgis v negotovosti in zadregi. Ni omenil, da ga je zadoščeno, da je Filipa Connorja, zapeljivega svoje žene, vdrugič pobil, drago stalo, da ga je poplačal s svojo naddelavčevsko službo in z denarno globo 300 dolarjev.

Policist je prišel vnovič na vrata: "Pridite že enkrat, hitro!" "Že dobro," reče Marija in poseže po svojem velikem klobuku, okrašenim z dolgimi novejimi peresi. Šla je ven, spremljana od Jurgisa. Policist je še pogledal za vrata in pod postelj, ako bi se kdo tja skrila.

"Kaj bo sedaj z nami?" uprašuje Jurgis, ko sta stopala po stopnicah.

"Z nami, napadenci, meniš? O, — nič, to se čisto dogaja. Lastnice "hiš" pridejo pogosto v razpor s policijo. Ne vem, kaj imajo sedaj. Toda mogoče je, da se zjedinijo že do jutri. Na vsak način pa se Tebi ne bo zgodilo nič zalega. Moške vedno izpušče."

"Mogoče," odvrne Jurgis, "a mene ne bodo; — bojim se, da mi sedaj dadó le predobro zavetje."

"Kako misliš to?"

"Mene išče policija," reče potihó, akoprem je govoril v materniščini. "Eno ali dve leti mi ne odide, mislim."

"Hudič!" zakolne Marija. "To je hudó. Videti hočem, kaj morem za Te napraviti, da Te rešim."

Spodaj, kjer je večina ujetnikov že stala zbrana, je Marija poiskala debelo gospodinjico in ji zasepetala par besed na uho. Ta se je nato približala načelujočemu policistu.

"Billy," mu reče, kazaje na Jurgisa, "tukaj je eden, ki je prišel le svojo sestro obiskat. Vstopil je pravkar, ko ste zajeli hišo. Tega že lahko izpuščiš, ne?" Častnik se je nasmejaj, ko je pogledal na Jurgisa. "Žal mi je; moj ukaz se glasi, vzeti seboj vse, razun služničadi." Jurgis se je splazil med druge moške, ki so se skrivali drug drugemu za hrbtom kakor ovce, ki zavohajo volka. Bili so med njimi stari in mladi, celó mlečnozoba mladina še in sivobranci, kateri bi lahko bili fantalinom stari očetje. Nekateri so imeli na sebi frak, in ne enega ni bilo med njimi, ki bi bil videti kot Jurgis reven in ubozen.

Ko so bili vsi skupaj, so se vrata odprla, in ujetniki se odkorakali ven. Trije policijski vozovi so čakali pripravljeno; zbrala se je vsa soseščina, da si med vriskanjem in smehom ogleda šaljivi prizor. Vse je stegovalo vratove. Dekline so se nesramno okrog ozirale ali pa se smejele in zbijale burke, dočim so gledali moški v tla in si potisnili klobuke globoko na oči. Stlačili so jih v dva voza, in odpeljali so se med splošnim vriščem. Na policijski postaji je povedal Jurgis neko poljsko ime, in zaprl so ga s šestorico drugih v eno celico, in dočim so ostali mirno sedeli in se tiho med sabo pogovarjali, se je vlekel Jurgis v kot in se udal svojim turobnim mislim.

Jurgis je pogledal v najgloblje brezno človeškega gorjá in postal je bogat na spoznanju. In vendar, — četudi je smatral vse človeštvo za malopridno, zanikerno, podlo ter skoz in skoz pokvarjeno, je svojo družino, katero je v resnici iskreno ljubil, vendar izvzel iz te splošne popačenosti. In sedaj to strašno spoznanje: Marija — kurba! In Elzbieta in otroci živé ob njenem grešnem zaslužku! Naj se je Jurgis še toliko sam s sabo pričel ter si dopovedoval, da je on še večji grešnik ter da je torej bedak, če se radi teh neizogibnih razmer žalosti, — tega nenadnega udara le ni mogel prenesti, ni si vedel pomagati, in objela ga je globoka žalost. Njegova notranjost je bila razruvana, oglasili so se mu spomini, ki so bili že davno v njem zapali in ki jih je imel že davno za mrtve, spomini na njegovo prejšnje življenje, — njegove stare nade, njegovo staro hrepenenje, njegove stare sanje o dostojnosti in neodvisnosti. Spet je videl Ono pred sabo in slišal njen krotki glas. Videl je malega Antanasa, iz katerega je hotel napraviti pravega moža, spet pred očmi. Videl svojega starega tresočega se očeta, ki jih je blagoslavljal s svojo nikdar usahnečo ljubeznijo. Preživel je spet oni strašni dan, ko se mu je odkrila Onina sramota, — o bog, kaj je vse pretrpel, kako blazen je bil! Kako vse drugače je gledal sedaj preteklost! In danes je tu sedel in poslušal, napol se strinjajoč, ko ga je Marija imenovala bedaka, da, rekla mu, da bi moral čast svoje žene prodati in od tega živeti! In potem Stanislovas, kako grozovit konec je vzel, — ona kratka zgodba, ki jo je Marija tako brez vsakega ganutja pripovedovala! Mali ubogi revček z ozeblinami na prstih in s svojim vednim strahom pred mrazom in pred šolo! Njegov bolestin, tarnajoči glas še odmeva v Jurgisovih ušesih, v duhu vidi sirmakka ležati tam v temi, z grozo na obrazu in smrtnimi sragami na čelu, borečega se s podganami za življenje!

Vsi ti duševni občutki, razodevajoči plemenitost srca, so se Jurgisu odtujili; dolgo je že tega, kar so ga mučili, in prenehal je na to misliti, da bi utegnili še kedar priti. Zapuščeniemu, ujetemu, kakor je zdaj, kaj mu koristijo, — čemu jim je dovolil, da ga spet nadlegujejo! Saj je vendar naloga njegovega sedanjega življenja, da jih zatre, izruva iz srca! Nikdar več v življenju ga ne bodo več trpinčili, izvzemši, ako padejo čezenj iznenada, in ga premagajo, še predno se jira more ubraniti. — Poslušal je stare glasove svoje duše, videl je, kako se mu prikazuje stari duhovi, mu migajo in roke po njem stezajo. Toda bili so daleč proč, megleni, in globok, temán prepad je ležal med njim in med njimi. Potopili se bodo spet v morju pozabnosti, — in tako bo zadnja majhna iskriča moštva in časti ngasnila v njem.

XXVIII

Po zajuterku so odvedli Jurgisa pred sodišče, kjer je bilo že vse polno drugih jettnikov in novic lačne množice, pa tudi takih, ki so prišli v nadeji, da spoznajo morda koga in dobijo na ta način priliko za izsiljevanje. Najprej se je poklicalo moške, in sodnik jim je bral ostro pridigo, potem pa jih odpustil; le Jurgisa, kot zelo sumljivega, je dal sodnik poklicati posebej. Bila je to ista sodna dvorana, v kateri je bil svoječasno zaslišan, ko se je njegova sodba razveljavila. Bil je še vedno isti sodnik in isti sodni pisar; zadnji je Jurgisa gledal nekaj časa srepó, kakor da bi se nanj še nekoliko spominjal, toda sodnik ni imel nobenega suma; kajti mislil je ravno na telefonično poročilo, katero je pričakoval od svojega prijatelja policijskega okrožnega načelnika v zadevi "Polly Simpson", lastnice bordela. Med tem pa je vendar ujel nekoliko tudi od Jurgisove pripovedke, kako je iskal svojo sestro, in sodnik mu je dal suh nasvet, naj preskrbi sestri kako drugo mesto. Potem ga je odpustil. Dekline so morale plačati vsaka 5 dolarjev, madama Polly pa je poravnala ves znesek.

Jurgis je čakal zunaj in šel z Marijo domov. Policija je hišo komaj zapustila, in že je spet prišlo nekaj obiskovalcev. Zvečer se je spet nadaljevala kupčija veselo, kakor da bi se nič ne pripetilo. Marija je vzela Jurgisa v svojo sobo. Vsedla sta se in se pogovarjala. Pri dnevnih svetlobi je mogel Jurgis opaziti, da njena lica niso imela več, kakor nekaj, naravne, zdrave barve, bila so marveč rumena ko pergament, in črni obročki so obkroževali oči.

"Si mar bolna?" uprašuje Jurgis.

"Bolna?" odvrne ona. "Pri satanu!" (— odkar je v bordelu, se je navadila kleti kot tobakar.) "Kako naj bom zdrava pri takem življenju!"

Za trenotek je umolknila, premišljeva svoje žalostno življe-

nje. "Morfij to dela," reče naposled. "Zdi se mi, da ga zavzivam vsak dan več."

"Čemu ga zavzivaš?" uprašuje on.

"Da se pozabi, — morfij pomiri; ne vem, zakaj. In če to ne pomaga, pa pomaga pijača. Ako bi dekle ne pile, ne mogle bi vzdržati. Lastnica dá deklicam najprej, ko pridejo, močno upijanljiva sredstva. Tako se na to sešasoma navadijo in jemljejo končno pri vsaki priliki. Tudi jaz sem se na to navadila, in poskušala sem se spet odvaditi, a ne gre pa ne gre; zdi se mi, da tega ne bom mogla opustiti, dokler ostanem tu."

"Kako dolgo misliš to ostati?" uprašuje on.

"Ne vem," odvrne ona. "Najbrž za vedno. Kaj mi sicer drugega kaže?"

"Ali si ne moreš nič prihraniti?"

"Prihraniti?" reče Marija. "Za boga milega, kako pa? Zasluzim dovolj, to je res, a vse gre spet k vragu. Jaz dobim polovico, dva in pol dolarja od vsakega gosta, in včasih zaslužim 25 do 30 dolarjev v eni noči, in Ti si morda domišljuješ, da sem si v stanu od tega kaj prihraniti? Toda zaračuna se mi soba in hrana s takimi cenami, da se Ti o tem še ne sanja. In potem tisočere malenkosti, pijača itd. Kajti vse, tudi najneznatnejše, se zabeleži. Račun za perilo samo znaša na teden 20 dolarjev — pomisli! A kaj mi je storiti? Vzdržati ali pa oditi! Ako si izberem zadnje, nisem nič na boljšem; v drugih hišah je ravno tako. Vse, kar mi preostane, je 15 dolarjev na teden, ki jih pošljem na Elzbieta, da more v šolo pošiljati otroke."

Marija je umolknila in se zatopila v žalostna premišljevanja; ko pa je videla, da Jurgisa zanima, je nadaljevala: "Takšna je osoda deklic; priklenjene so na hišo, ker so čez glavo zakopane v dolgih, v katere jih je ujela premetena gospodinja. Mlada deklica, ki pride iz inozemstva, nevesča angleščine in ki zaide v tako hišo, je brez rešitve izgubljena. Ako hoče oditi, ji pokaže nenadoma njene dolge, ki v prav kratkem času narastejo navadno na nekaj stotakov, odvzame ji vse obleko in zažuga, da jo naznani, ako ne ostane in ne stori tega, kar se od nje zahteva. Takemu dekletu ne kaže torej drugega nego ostati; in čim dalje je v hiši, tem bolj naraščajo dolgovi. Večkrat dekleta, ki so se najela le za hišno opravilo, niti ne vedo, kam so zašla. Ali si opazil malo plavalaso Francozijo, ki je stala poleg mene?"

Jurgis pokima.

"Dobro; ta je prišla pred približno enim letom v Ameriko. To in še šest drugih je najel nepoznan človek za neko tukajšno tovarno. Oddal pa jih je v hišo nekoliko nižje v tej ulici. In to deklico so samo zaprli v eno sobo. Dali so ji v jed mamilca, in ko se je zbudila, je opazila, da je onečlašena. Jadikovala je in kričala, pulila si lase; toda vse ni nič pomagalo; odvzeli so ji obleko, da ni mogla ubežati. Ves čas so ubogo deklico omamljali in omamljali, tako da skoro nikdar ni prišla iz zavesti, a ker se jim ni hotela radovoljno ukloniti, so naposled opustili nadaljne poskuse. Deset mesecev so jo držali v oni hiši ujeto; nikdar ni šla ven. Potem so pomilovanja vredno stvar poslali semkaj. Mislim pa, da jo bodo tudi od tukaj kmalu odposlali, ker so se vsled prevleke množine morfija, ki ga ji dajo zavzivati, začeli pojavljati na njej napadi blaznoti. Le ena izmed deklic, ki je že no vred semkaj prišla, se je rešila. Skočila je ponoči z drugega nadstropja. Nastal je nato velik škandal; morda si o njem kaj ališal?"

"Da," odvrne Jurgis, "slišal sem." Pripetilo se je namreč takrat in na onem kraju, kjer sta Jurgis in Duane svoječasno iskala zavetja po napadu na onega trgovca z dežele. Na srečo policije je deklica, vsled padea zblaznela.

"Zasluzi se mnogo denarja v tej kupčiji," je nadaljevala Marija; "plačujejo po 40 dolarjev za dekle, in dobivajo jih od vsepovsod. Sedmnaest jih je v tej hiši, in devet od teh iz raznih tujih dežel. V nekaterih hišah jih najdeš še več. Tu imamo šest Francozinj; mislim, da zato, ker madama francosko govori. Francozinje so morda najhujše med vsemi. Le Japonke jih še posekajo. Prav tikoma je hiša polna teh poševnookih babnic. Jaz bi v resnici ne bila rada med njimi!"

Marija nekoliko pomolči, potem pa nadaljuje: "Večina teh deklic pri vsem tem vendar ni izgubila vseh človeških čustev. Mislija sem najprej, da se udajajo iz mesene poželjivosti. Toda misli si žensko, ki se preda vsakemu prvemu moškemu, naj bo star ali mlad, črn ali bel, — kje more tu biti govor o telesni nasladi?"

"Nekateri to zatrjujejo," omeni Jurgis.

"Vem," odvrne ona; "ti zatrjujejo vse! Dekleta vedo, da tičijo v močvirju in da ne morejo tako lahko spet ven. Toda v začetku jim je tako življenje vendarle zoperno. Prepričan se boš, da je kriva največkrat revščina in pomanjkanje. Pri nas je mlada Judinja, ki je bila prej uposlana v trgovini z lepoticjem. Naposled je zbolela in izgubila službo. Štiri dni se je potikala po mestu brez doma in brez skorjice kruha. Potem je šla v hišo tam spodaj na vogalu. Ljudje pa so zahtevali od nje najprej obleko, predno so ji dali tudi le trohico jesti."

Spet se je pogoznala Marija v turoben molk. "Zdaj pa mi pripovedaj o sebi, Jurgis," se je nenadoma oglasila. "Kod si hodil ves čas?"

Jurgis je pričel z zgodbo svojih doživljanjev od časa, ko je zapustil svoje. Slikal ji je svoje življenje kot potepuh, svoje delo v podzemeljskem preroju in svojo nezgodo; pripovedoval ji o Jack Duanetu in o svoji politični karjeri v klavninah, o svojem snidenju s Connorjem in o nadaljnjih svojih neuspehih. Marija je poslušala z zanimanjem. Zgodba njegovega stradanja je bila le preveč verjetna. Sledi so se mu jasno poznale na obrazu. "Dobil si me ravno ob pravem času," reče Marija. "Hočem Ti pomagati in Te podpirati dotlej, da dobiš delo."

"Ni treba, ne bi rad od Tebe —" je začel.

"Zakaj ne? Zato ker sem tu?"

"Nikakor; ne radi tega," je odvrnil, "toda jaz sem pobegnil in Te enostavno v bedi zapustil —"

"Neumnost," reče Marija. "Izbij si to iz glave. Ne zamerjaj Ti tega."

"Sicer moraš biti pa lačen," je rekla čez nekaj minut. "Ostal boš tu pri obedu; dala bom kaj prineseti."

Pritisnila je na električni zvonec, in črneč je prišel, da izvrši njeno naročilo. "Lepo je, imeti koga, da Ti streže," je pripomnila smeje in se naslonila na postelj.

Ker je bil zajutek v zaporu precej pičel, je Jurgis pridno zajemal. Zajuterkovala sta skupaj in besedičila o Elzbieti, njenih otrocih in starih časih. Kmalu ko sta bila gotova, je poslala madama po Marijo — "Lithunian Mary" — kakor so jo nazivali.

"To se pravi z drugimi besedami, da odidi," je rekla proti Jurgisu.

Vstala je in mu dala naslov od družine, ki je stanovala tam v okraju Ghetto. "Pojdi tja," je rekla: "vsi bodo veseli, da Te vidijo."

Jurgis pa se je obotavljal. "Jaz — jaz bi pravzaprav res ne šel rad," je rekel. "Odkrito rečeno, Marija, zakaj mi ne daš nekaj denarja za prvo potrebo in mi stem omogočiš, da si poiščem delo?"

"Čemu pa Ti bo denar?" odvrne ona. "Vse, kar potrebuješ, je hrana in stanovanje, — ni res?"

"Da," reče on; "toda če pa tja res ne grem rad, Marija, ker sem jih pustil na cedilu, dočim nimam kaj delati in dočim Ti tu — Ti —"

(Dalje prih.)

— Nič ni bolj veselega in dobrodejnega nego biti brez bolečin! Nobeno sredstvo ni zato tako zanesljivo kot svetovnoznani "Anchor Pain Expeller". Po vsem svetu se rabi z vspehom. Samo 25c. in 50c.

Joseph Kratky,
575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdovalec najfinejših cigar vsake vrste.
Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pečivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković
623 So. Throop Street
Vozí tudi na dom CHICAGO

V slučajih nesreče
izvijenja udov, ako skoči kost iz svojega ležišta itd. rabite takoj

Dr. RICHTERJEV
Sidro Pain Expeller.

On suši, zdravi in dobavi udohnost. Imejte ga vedno doma in skrbite, da si nabavite pravega za našo varnostno znamko sidrom na etiketi.

V vseh lekarnah po 25 in 50 centov.

F. AD. RICHTER & CO.
215 Pearl Street, New York.

POZOR! SLOVENC! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljki in druge ravnovrstne pijače ter različne smodke. Potniki dobe še eno posebno šilče za nizko ceno.

Postreba točna in izborna. Vsem Slovincem in drugim Slovencem se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,
564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

M. Lacković
878 West 18th St., Chicago

MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINARSTVA (GROCERLJA.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka itd. sploh vsakovrstno domače in prekarno ako blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.

Na zahtevo razvažam blago tudi na dom, za kar nič ne računim.

Naročite se na

Slovensko-angleško slovnico, Slovensko-angleški tolmač

Angleško-slovenski slovar.

Vse tri knjige v eni stani \$1.00 in jo dobiš pri

V. J. KUBELKA AND CO.
9 Albany St., New York, N. Y.

Primerno delo dobiš le, ako zmožen angleščine.

Kako so nastale vere in bogovi?

Po Ingersollovih spisih za Slovence prirečil Ivan Kaker.

CENA KNJIŽICI 30c.

Dobi se pri izdajatelju:

Ivanu Kaker, 629 Laflin St., Chicago, Ill.

Rabite premog?

Rabite drva?

Ali se selite?

Prevažá pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri njem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

SE LI BRIJETE SAMI?

Mi Vam oferiramo britve za \$2.00 izdelane iz najboljšega materiala, ki se prodaja za \$4.00. Nam zagotovi in prinese 100 novih odjemalcev k tisočim družin, katerim smo prodajali od leta 1876—to je 33 let pod trdko Jos. Kralj. Vse so iznašli, da so naše britve iz najboljšega materiala in da jih najbolj zadovolje. Vsaka naša britva je garantirana in mi damo v slučaj, da komu britve po volji, damo popolno zadostno dotičniku. Nihče ne more oceniti britve preden je ni rabil. Ker vemo, da so naše britve dobre, lahko tudi garantiramo. Cena tem britvam je \$2.00. Brusimo tudi stare britve, za kar računamo 25c. za Chicago. Za izven mesta plačati še več za poštno.

JOS. KRAL,

417, 419, 421, 423 W. 18th Street, CHICAGO, ILL.

Učite se angleško!

Brez znanja angleškega jezika ni napredka v Ameriki; to zna vsakdo. Zlasti je neprecenljivo koristni za delaven, ki se mora pri angleških podjetjih boriti za svoj kruh.

V Chicago smo pred kratkim odprli slovensko-angleško šolo, kjer učimo na podlagi slovenske pisati, čitati in govoriti angleški jezik. Šola traja vsak ponedeljek, sredo in petek od 7 do 9 1/2 večer na 587 So. Centre Ave. v nekdanjih prostorih slovenske čitalnice.

Šolnina stane \$3 na mesec. Rojaki v Chicago, katerim manjka znanja angleščine, pridite in se vpišite. Učimo tudi ženske.

Za rojake izven Chicago imamo posebni tečaj; učimo jih pismenim potem in to po najnovejši in jako praktični metodi učenja. Natančnejša pojasnila pošlemo vsakemu na zahtevo. Rojaki, učite se angleško!

Slovensko-angleška-korešpodenčna šola, 585-587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Dr. Wm. A. Lurie,
IZKUŠEN ZDRAVNIK.

Ordinuje: Auda's Drug Store, 631 N. Centre ave., od 11—12 po dnevi. Drugi urad: 100 State St., Room 210, od 4—5 ure popoldne, izven mesta nedelje.

Stanovanje: 1346 W. 22nd Street. Telephone, Canal 859.